



Bagdy Emőke

Károli Gáspár Református Egyetem
Pszichológiai Intézet

„A SZIMFONIÁKAT – BÁRMI IS TÖRTÉNT KÖZBEN – AZ UTOLSÓ TÉTEL VÉGÉIG BE KELL FEJEZNI...”

A 90 ÉVES GÁDORNÉ DR. DONÁTH BLANKA PSZICHOLÓGUS KÖSZÖNTÉSE

Alig hihető, hogy az örökifjú Donáth Blanka, sokunk Blanija már kilencven éves! Laudációjának címét saját pályaképéből merítettem, amelyet az Önarckép című pszichológus portrékötetben lehetünk fel. Az 1956 után megújult lélektan első generációs „nagy öregjei”-nek kötetében Blani ars poetica-ját ez az üzenet fejezte ki legtisztábban. Ady Endrével szólva: „Az élet él és élni akar”, és „akinek van miért élnie, az szinte minden ’hogyan’ elvisel”. Ez utóbbit már Viktor Frankl állította, de Gádor Blanka egész élete ennek érvényességét bizonyítja.

Az eddigi életút szikár tényeit röviden megfogalmazhatjuk. 1921-ben Budapesten született. Az ELTE-n pszichológia főszakot, filozófia és esztétika mellékszaktól végzett, 1946-ban az ELTE-n bölcsészdoktori címet szerzett.

1947 és 1951 között a Fővárosi Pályaválasztási Intézetben Mérei Ferenc (1948-ig) majd Radnai Béla (1951-ig) igazgatása alatt tudományos munkatárs, majd a Révai program keretében megszüntetett intézményből az Állami Gyermeklélektani Intézetbe, későbbi nevén „MTA Pszichológiai Intézetébe” kerül, ahol a klinikai, majd a neveléslélektani osztályon dolgozik negyedszázadon át. Ez idő alatt jórészt a nevelés tárgykörében ír tanulmányokat. Három – önmaga által legjelentősebbnek tartott – műve a társszerzőkkel (Harsányi, Kalmár, Tóth) szerkesztett *Olvasó gyermekeink* tanulmánykötet (1957), *A tanár-diák kapcsolatról* című könyve (1977). E kettő a Tankönyvkiadónál jelent meg. Harmadik jeles műve az 1980-ban az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent *Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában*, amely több kiadást megért munka.

A gyűszűnyi terjedelemben beférő tények mögött gazdag életút, különös sorsvonal rajzolódik ki. 17 évesen kíváncsian belátogat Szondi Lipót laboratóriumába, a Schnell János által vezetett Gyermeklélektani Intézetbe. Itt veszik fel vele a Szondi-tesztet, amely mély benyomást tesz rá. Már harmadéves egyetemista, amikor belevág Noszlopi Lászlónál egy sajátélményű sorsanalízisbe. A történelem közbeszól, zsidóüldözés, hamis papírok, rejtőzködés, Svájcba kiszabadulási kísérlet, Mosonmagyaróváron megismerkedik Szondi Lipóttal, Bergen-Belsenben közös lágerbe kerülnek. A Sonderlágér egy barakkjának priccsin tartanak szemináriumi órákat. 1945 nyarán Szondi szakmai ajánlásával keresi fel Mérei Ferencet, Kozmutza Flórát, akik Szondi tanítványok. Kiképző analízisének második felét Kardos Lajosnál végzi el. 1947-től a hivatalos munkája mellett magánygyakorlatban sorsanalitikus terápiát folytat művész, zenész,

értelmiségi kliensekkel. Elzárva a svájci forrástól (Szondi Zürichben folytatta szakmai pályáját), 1966-ig szórványosak a kapcsolatai a Szondi Intézettel, később, a szabaddá váló utazás keretei között gyakoribb, főként Szondi Lilivel való kapcsolata.

Donáth Blanka sorsának e vonala tette lehetővé, hogy a gyakorlati pszichológia újraéledésének éveitől kezdve ő legyen sokunk Szondi-nagymestere, számosan tőle tanultuk a Szondi-teszt használatát.

Blani izig-vérig gyakorló pszichológus és a pszichológia lélekszolgáló, nevelő, fejlesztő hatásainak felderítése, alkalmazása foglalkoztatja. „A patológikus mély ismerete és az egészséges nagy szeretete” szükséges a pszichológussághoz, állítja. A serdülőkkel és posztpubertásos lányokkal folytatott sok éves tanácsadói munka, a Pszichológiai Intézet ambuláns rendelőjében folytatott gyakorlat szellemi anyagából született az óriási sikerű *Lányok könyve* (Gondolat Kiadó, Budapest, 1960), amelyre 578 olvasói levél érkezett. Kereszty Zsuzsával feldolgozták a leveleket és „*A felnőttekre irányuló kapcsolatszükséglet néhány neveléslélektani vonatkozása pubertásos lányok levelei alapján*” című tanulmányban foglalták össze a tanulságokat (*Pszichológiai Tanulmányok*, 1965). Blani a Sas hegyen kísérletezett személyiségfejlesztő csoportokkal, ebből született a *Személyiségfejlesztő csoportmunka az iskolában* című könyve.

A klinikum mellett a mentálhigiénét, a megelőzést és a lelki karbantartás tudományát, valamint a tudományos ismeretterjesztést tartotta a pszichológus feladatának, missziójának. „Pszichológusként terjeszteni a pszichológiai kultúrát, az empátiát, a decentrálási készséget, a toleranciát, hogy jobban megérthessük egymást” – írja (i. m. 58. o.).

Szenvedélyes olvasó és titkon szépíró lénye már a kislányának irt *Kati öltözködik* című írásában is kifejezésre jutott, ez négy nyelven jelent meg az ötvenes években, rövid idő alatt. Mégis a *Fiadnak hagyd örökül* című családregeje viszi el a pálmát. Az ötven évig a fiókjában lapuló kézirat 2008-ban a Papyrus Book Kiadó gondozásában jelent meg, és nagy sikert aratott, Az 1921-ben született lány életkalandjait a második világháború, a kor, a történelem viszontagságai teszik rendkívülivé, ennek nyomon kísérését pedig felejthetetlené. A 20. századi memoár filozófiai esszé is, üzenet mindnyájunknak, hogyan érdemes élni, küzdeni, és gyakorolni a mássági tolerancia és egymást elfogadó megértés művészetét.

Most, amikor Gádorné Donáth Blankát kilencvenedik születésnapján köszöntjük, szívből kívánjuk, hogy őrizze meg még sok évig az egészségét, életderűjét, nyitott, érdeklődő, kíváncsian befogadó, lelkesítő személyiségét, azt a légkört, amelyet a szeretet melege hat át és amelyből ma is megélhetjük Blani pszichológiai művészetét, a „szerepet-terápiát”.

Drága Blani, áldás legyen egész életeden és Isten éltesse!

Budapest, 2011. február 20.

Bagdy Emőke

I. m.: Bodor Péter, Pléh Csaba, Lányi Gusztáv szerk. (1998): *Önarckép háttérrel. Magyar pszichológusok önéletrajzi írásai*. 56–62. Pólya Kiadó, Budapest